

Бойовий пуск з вітчизняного
ПТРК «Корсар» виконує слухач
Школи протитанкової артилерії

#1-2

(127-128) 2021

ОФІЦЕР УКРАЇНИ

ЖУРНАЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК
ІМЕНІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО

У НОМЕРІ:

8 Сотня професійних сержантів для Збройних Сил України

10 «Курси капітанів»: близько 80% слухачів першого випуску вже призначені на вищі посади

16 Як у польових умовах «виживають» першокурсники

18 Підкорили Говерлу – перемогли себе!

24 «Убивць» російських танків стало на десяток більше...

26 Що здивувало французьких військових у Львові

30 Я лише виконую свій обов'язок!

36 «Батл на пательнях»

**НАВЧАННЯ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
УПРОДОВЖ УСІЄЇ
КАР'ЄРИ**

стор. 5

**НАВЧАННЯ У
БРИТАНСЬКІЙ ВІЙСЬКОВІЙ
АКАДЕМІЇ: ІНСАЙД ВІД
УКРАЇНСЬКОГО КУРСАНТА**

стор. 12

**Бригадний генерал
Крістофер Норрі:
«ТРЕНУВАТИ ТАК, НАЧЕ
ВОНИ ВЖЕ У БОЮ»**

стор. 22

**СНІДАНОК, ОБІД І ВЕЧЕРЯ...
ЧІТКО ЗА РОЗПОРЯДКОМ!**

стор. 34

**ОФІЦЕР
УКРАЇНИ**

Aut vincere, aut mori.

Scientia vinces.

Docendo discimus

Редактор
Ігор МАХНО

Редакційна колегія:
Павло ТКАЧУК
Антон МИРОНОВИЧ
Віталій СТЕЧИШИН

Літературний
редактор
Наталія ІЩУК

Дизайн та верстка:
Василь ПАЛІЙЧУК

Думка редакції не завжди збігається з думкою авторів. Відповідальність за достовірність інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право використовувати, редагувати та скорочувати матеріали.

Листи, рукописи, фотоматеріали не рецензуються і не повертаються. При використанні матеріалів посилання на журнал обов'язкове!

Журнал зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ № 24011-13851Р від 11.05.2019 року

Віддруковано у друкарні Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

Обсяг - 10 друк. арк.
Замовлення № 7 від 02.03.2020р.
Наклад 500 прим.

Адреса редакції:
79012, м. Львів,
вул. Героїв Майдану, 32

Е-mail:
asvpress@gmail.com
Інтернет: <http://www.asv.gov.ua>

Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України Володимир ЗЕЛЕНСЬКИЙ:

«Наш спільний вибір – бути частиною демократичного світу та утверджувати високі демократичні стандарти в Україні. А на міжнародній арені маємо бути активними промоутерами демократичних цінностей та зміцнювати своє становище як суб'єкта, саме суб'єкта, а не об'єкта геополітичних відносин.

...Стратегічний курс України визначений і закріплений у Конституції – набуття повноправного членства України у Європейському Союзі та у НАТО. Ми мали надзвичайно, я вважаю, успішний рік у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції»

Президент України Володимир ЗЕЛЕНСЬКИЙ разом з послами західних країн у зоні проведення ООС

**Міністр оборони України
Андрій ТАРАН:**

«Ми єдині у розумінні необхідності посилення оборони України сьогодні, виконанні наших міжнародних зобов'язань і планомірного набування військових критеріїв, стандартів для членства у Північноатлантичному Альянсі.

Міжнародні партнери високо оцінюють здобутки нашої країни в оборонній реформі. Поточний 2021 рік проголошено роком євроатлантичної інтеграції, роком, коли ми зробимо все можливе для прискорення нашого руху на шляху до НАТО»

**Головнокомандувач
Збройних Сил України
генерал-полковник Руслан ХОМЧАК:**

«Процес реформування триває практично один рік. Звісно, є тертя, спірні питання, хтось опирається, хтось розуміє, хтось розібрався, хтось – ні. Але цей процес є!

Ми вже маємо серйозні здобутки. Зроблені незворотні кроки цієї реформи. Так, багато ще є попереду у нас проблематики і у законодавчому плані, і у розмежуванні повноважень по інших сферах, але робота триває. Вона нелегка, але результати бачимо і їх побачать усі!»

**Командувач Сухопутних військ ЗС України
генерал-полковник
Олександр СИРСЬКИЙ:**

«Один із основних пріоритетів розвитку Сухопутних військ – членство в НАТО. Відтак, тривають організаційні заходи реформування за принципами та побудовою, прийнятою в арміях країн-членів Альянсу. Перехід органів військового управління на структуру НАТО – один із важливих елементів масштабних змін, які сьогодні реалізуються у війську. Зусилля на цьому напрямі лише нарощуються!»

НАВЧАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ УПРОДОВЖ УСІЄЇ КАР'ЄРИ

На базі Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського під головуванням першого заступника Міністра оборони України Івана Руснака завершилися дводенні збори керівного складу системи військової освіти. Обговорювались, зокрема, проблемні питання щодо осучаснення концептуальних засад організації освітньої діяльності з метою підвищення якості освіти у вищих військових навчальних закладах.

Розпочинаючи захід, Іван Руснак наголосив, що у часі, коли Україна протистоїть російській збройній агресії, питання якості освіти та підготовки фахівців для Українського війська, набувають підвищеної уваги. Саме тому керівництво оборонного відомства активно працює над формуванням нових засад державної політики у сфері військової освіти, які передбачають цілковите переформатування алгоритму здобуття військовослужбовцями найвищих ступенів військової освіти.

За словами першого заступника Міністра оборони України, вже найближчим часом система військової освіти зазнає суттєвих змін, а відтак будуть створені оптимальні та сприятливі умови для підготовки висококваліфікованих військових фахівців для Збройних Сил України та інших військових формувань, які відповідатимуть потребам сил оборони, міжнародним стандартам якості освіти, стандартам і процедурам, що використовуються арміями провідних держав світу.

– Система військової освіти має широкі перспективи і безліч можливостей для розширення спектру освітніх послуг. Ми продовжуємо рухатися шляхом апробації стандартизованих підходів у країнах-членах Альянсу. Водночас, системні зміни мають позитивно вплинути на загальну систему кадрового менеджменту, сприяти розкриттю лідерських якостей військовослужбовців, підсилити базові компетенції новими знаннями. Це дасть можливість зміцнити оборо-

ноздатність держави і досягнути максимальної сумісності Української армії зі збройними силами держав-членів НАТО, – підкреслив Іван Руснак.

Проведений інституційний аудит військових навчальних закладів підтвердив своєчасність вже вжитих заходів щодо якнайшвидшого впровадження в освітній процес сучасних принципів та підходів, процедур прийняття військових рішень за стандартами Альянсу. А тому, після внесення відповідних змін до чинного законодавства, яке регламентує діяльність у сфері спеціалізованої освіти, система професійної військової освіти запрацює на повну потужність вже з нового навчального року.

Як прокоментував це питання керівник Департаменту військової освіти і науки Міністерства оборони України Володимир Мірненко, внесення змін до Закону України «Про освіту» буде запроваджено з метою визначення терміну «професійна

Перший заступник
Міністра оборони України
Іван РУСНАК
під час збору керівного складу
системи військової освіти

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ, ОБОРОНИ ТА РОЗВІДКИ

Нову концепцію створено з урахуванням рекомендацій координаційної групи експертів оборонного відомства, Генштабу Збройних Сил України та країн-членів НАТО, яка реалізувала проведення інституційного аудиту, за допомогою якого ретельно оцінено якість професійної військової освіти, її відповідність потребам та специфіці сил оборони, інтеграції України в Альянс

військова освіта» та віднесення курсів професійної військової освіти, які здійснюються в межах структури військової підготовки, до спеціалізованої освіти.

– Запровадження терміну «професійна військова освіта» – спеціалізована освіта, яка здобувається у неформальній освіті за освітніми програмами з метою набуття відповідних рівнів військової освіти (тактичного, оперативного та стратегічного), вдосконалення професійного рівня військового фахівця, набуття фахових компетентностей, що забезпечують виконання службових (бойових) функцій, дасть змогу вже найближчим часом сертифікувати L-курси відповідно до стандартів НАТО, тим самим забез-

печити можливість взаємного визнання сертифікатів, отриманих як в українських вишах, так і у навчальних закладах держав-членів НАТО, – зазначив Володимир Мірненко.

До речі, напередодні зборів у парламентському Комітеті з питань національної безпеки, оборони та розвідки під головуванням очільниці підкомітету з питань національної безпеки та розвідки Ірини Верещук відбулась робоча зустріч керівників вищих навчальних закладів силових відомств щодо обговорення питання впровадження реформи спеціальної освіти у секторі безпеки і оборони.

Як зазначила народна депутатка, у контексті руху України до НАТО та імплементації наших стандартів до тих, що діють у державах-членах Альянсу, питання спеціальної освіти у секторі безпеки та оборони, зокрема, її реформи, наразі дуже важливі. Відтак, потрібно ретельно обговорити ці нагальні питання, отримати практичні рекомендації, пропозиції, вивчити успішний досвід закордонних колег та проаналізувати програми, що діють у вишах оборонного відомства й виокремити проблемні моменти, щоб разом дійти до найуспішнішого шляху їхнього вирішення.

На засіданні комітету зазначалося також, що реалізація питань реформування системи професійної військової освіти України, як складової військової освіти, відбувається за підтримки фахівців Альянсу, і сьогодні можна говорити про системні зміни у військовій освіті та формування її нової парадигми, яка започатковує військову культуру, засновану на євроатлантичних цінностях та принципах.

У Департаменті військової освіти і науки оборонного відомства вже розроблена нова Концепція, яка визначає основні напрями подальшого розвитку військової освіти. Оновлена структура цієї системи базується на створенні багаторівневої професійної військової освіти

відповідно до стандартів НАТО. Вона забезпечуватиме набуття нових професійних компетентностей військовими фахівцями упродовж усієї кар'єри.

Власне дана Концепція покликана замінити застарілу постанову Кабміну 1997-го й корелюватиме з оновленими системами кадрового менеджменту та грошового забезпечення ЗСУ. Вона унормує певні поняття, зокрема, нові для нашої освіти терміни «професійна військова освіта». Адже одним із проблемних моментів у контексті реформування професійної військової освіти експерти вбачають саме застаріле чинне законодавство, яке гальмує процес імплементації стандартів Альянсу і поєднання елементів формальних й неформальних видів спеціалізованої освіти.

Нову концепцію створено з урахуванням рекомендацій координаційної групи експертів оборонного відомства, Генштабу Збройних Сил України та країн-членів НАТО, яка реалізувала проведення інституційного аудиту, за допомогою якого ретельно оцінено

якість професійної військової освіти, її відповідність потребам та специфіці сил оборони, інтеграції України в Альянс, запропоновано низку практичних рекомендацій з її покращення. Відтак, змін зазнає вся система вищої військової освіти, починаючи від тактичного рівня (бакалавра), до оперативного та стратегічного рівня (підготовка офіцерів вищого командування об'єднаних штабів та фахівців вищого керівного складу).

У Міністерстві оборони уже впроваджена й успішно діє

програма Курсів лідерства, яка готує офіцерів вищого керівного складу за рівнем L-3 та L-4, тобто реалізується один із основних меседжів нової системи професійної військової освіти – «Навчання військовослужбовців упродовж усієї кар'єри».

Такий підхід дозволить сформувати висококваліфікований кадровий потенціал армії, забезпечить високий рівень реагування військових фахівців щодо нових викликів та загроз, які виникають в умовах «гібридної» війни.

ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ ЩОДО ЕФЕКТИВНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ:

- створення єдиної уніфікованої системи підготовки персоналу для сил оборони з урахуванням досвіду держав-членів НАТО;
- формування ефективної системи професійної військової освіти, інтегрованої у державну систему освіти;
- забезпечення централізованої підготовки особового складу сил оборони оперативного та стратегічного рівнів;
- формування військової еліти держави;
- реалізація принципу «Освіта впродовж військової кар'єри»;
- забезпечення якості вищої освіти та професійної військової освіти, яка відповідає вимогам стандарту НАТО Vi-SCD 075-007 «Освіта і підготовка»;
- запровадження системи акредитації військової освіти у ВНЗ з урахуванням потреб та специфіки сил оборони;
- створення умов для взаємовизнання сертифікатів, отриманих як в українських вишах, так і у навчальних закладах держав-членів НАТО, військових навчальних закладах держав-членів НАТО.

СОТНЯ ПРОФЕСІЙНИХ СЕРЖАНТІВ ДЛЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Урочиста церемонія випуску відбулась у Військовому коледжі сержантського складу Національної академії сухопутних військ.

Навчання у коледжі побудовано так, щоб випускники отримали необхідні знання та набули професійних навичок для подальшої служби

Близько сотні військовослужбовців коледжу протягом двох з половиною років здобували фах за десятьма спеціалізаціями: управління діями підрозділів механізованих військ, підрозділів артилерії, організація зберігання та обслуговування ракетно-артилерійського озброєння, обслуговування та ремонт автомобілів і двигунів, організація перевезень і управління на автомобільному транспорті, експлуатація інженерної техніки, забезпечення радіаційного та хімічного контролю, музичне мистецтво, монтаж і експлуатація електроустаткування електростанції та енергосистем, організація харчування у військових частинах.

Святковий день для випускників розпочався зі Служби Божої у храмі Стрітення Господнього. Божого благословення майбутнім сержантам побажав військовий капелан Військового коледжу отець Михайло Білецький.

Далі – урочисте шиккування з нагоди випуску на стройовому плацу. Привітали випускників представники Командування Сухопутних військ Збройних Сил України та керівництва Національної академії сухопутних військ. Начальник Військового коледжу сержантського складу

полковник Ігор Целюх оголосив наказ про присвоєння випускникам військового звання «молодший сержант». Після цього вони отримали дипломи із зазначенням відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня.

За результатами випускних іспитів, десять військовослужбовців коледжу отримали відмінні оцінки. Одна випускниця – молодший сержант Анастасія Істоміна (на фото) – здобула диплом з відзнакою.

– Я приїхала навчатися із Запорізької області, – розповіла Анастасія. – Дев'ять років займалася танцями та планувала стати професійним хореографом. Та за два тижні до вступу все ж змінила своє рішення і подала документи для навчання саме тут, у Львові, у цьому коледжі. Мій батько – офіцер, мій брат – майбутній офіцер, він курсант Національної академії сухопутних військ. Можливо, це також вплинуло на мій вибір. Хотіла довести собі та своїм рідним, що й дівчина здатна служити в армії на бойових посадах нарівні з чоловіками. За два з половиною роки навчання я не пошкодувала про свій вибір.

Анастасія – одна з тринадцяти дівчат, які сьогодні отримали перше сержантське звання з дипломом молодшого спеціаліста. Вона служитиме у 72-й окремій механізованій бригаді імені Чорних Запорозжців на посаді головного сержанта роти.

– Усі наші випускники продовжать службу у бойових бригадах, – розповів заступник начальника Військового коледжу сержантського складу з морально-психологічного забезпечення підполковник Віктор Цепінь. – Частина з них, відповідно до своїх спеціалізацій, служитиме на посадах, де необхідні глибокі технічні знання. Також наші випускники обійматимуть посади головних сержантів рот і батальйонів. Вони будуть першими надійними помічниками командирів і відповідатимуть за навчання та підготовку солдатів і сержантів, за забезпечення підрозділів усім необхідним та багато іншого.

Навчання у коледжі побудовано так, щоб випускники отримали необхідні знання та набули професійних навичок для подальшої служби.

– Ми поєднуємо теоретичні та практичні заняття, кожного семестру майбутні сержанти здійснюють польовий вихід, – зазначив підполковник Віктор Цепінь. – Також у програмі підготовки передбачені практики та стажування.

З 2020 року система навчального процесу у коледжі зазнала змін: термін навчання зменшився до двох років, а після його закінчення випускники отримуватимуть диплом фахового молодшого бакалавра.

Більшість цьогорічних випускників коледжу прийшли навчатися після закінчення шкіл. Близько десяти відсотків – військовослужбовці контрактної служби, які вже служили в армії і вирішили здобути новий фах. Серед них є й військові, загартовані боями на Сході країни. Наприклад, молодші сержанти Юрій Мурченко та Олександр Ковтун брали участь у бойових діях поблизу Нової Дарі, Сіверська та Пісків.

Перший набір Військового коледжу сержантського складу Національної академії сухопутних військ здійснив у 2008 році. Відтоді в його стінах здобули фах понад шість сотень професійних сержантів Збройних Сил України.

З 2020 року система навчального процесу у коледжі зазнала змін: термін навчання зменшився до двох років, а після його закінчення випускники отримуватимуть диплом фахового молодшого бакалавра

«КУРСИ КАПІТАНІВ»: БЛИЗЬКО 80% СЛУХАЧІВ ПЕРШОГО ВИПУСКУ ВЖЕ ПРИЗНАЧЕНІ НА ВИЩІ ПОСАДИ

У Національній академії сухопутних військ відбулась узгоджувальна нарада щодо перспектив подальшого розвитку та вдосконалення курсу L-1С (більш відомого, як «Курси капітанів») у системі професійної військової освіти.

У заході взяли участь представники оборонного відомства, Генерального штабу ЗС України, командування Сухопутних військ, вищих військових навчальних закладів, а також іноземні партнери, зокрема із США й Німеччини.

Як нагадав начальник відділу підготовки у ВВНЗ та ВВП ЗВО – заступник начальника управління доктрин та індивідуальної підготовки Головного управління доктрин та підготовки Генерального штабу ЗСУ полковник Андрій Бестюк, перші Курси капітанів проведено на базі Національної академії сухопутних військ у 2019 році. Участь у пілотному проекті взяли 15 молодших офіцерів з підрозділів механізованих і танкових військ.

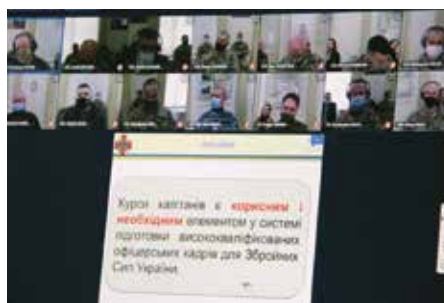
Роль і місце цих Курсів у загальній системі підготовки і кар'єрному зростанні молодих офіцерів окреслив полковник Андрій Бестюк: «Не закінчивши цього Курсу, не отримаєш роту і не станеш капітаном. Або будеш «вічним капітаном», якщо встиг отримати це звання без курсів».

Відтоді, до проведення Курсів капітанів долучилася і Військова академія (м. Одеса). Вони запроваджені не тільки для офіцерів механізованих і танкових військ, але й для артилеристів та логістів. Серед головних нововведень – збільшення практичної складової і започаткування дистанційного навчання. Наразі курси L-1С закінчили близько 50 офіцерів.

«Наскільки ефективними ці Курси виявились для тих, хто їх закінчив? Чи дійсно випускники отримали «свої» роти, чи призначені на вищі посади у своїх військових колективах?», – поцікавився у представника Генштабу ЗСУ.

– Перше запитання, яке задають мені молоді офіцери щодо Курсів: «Пане полковнику, які на нас чекають перспективи у військах?» Зауважу, що мінімум 80% слухачів першого випуску, який відбувся у Львові у 2019-му, вже призначені на вищі посади! Тобто, є позитивна динаміка. І ми дуже плідно працюємо, аби закріпити пріоритет щодо просування на вищі посади таких офіцерів на рівні наказів і розпоряджень Генерального штабу Збройних Сил України та Командувань видів і родів військ, – зауважив полковник Андрій Бестюк.

За його словами, з цього року курс L-1С відбудеться у всіх видових вишах. Окрім Національної академії сухопутних військ і Військової академії, до цієї роботи долучаться Харківський університет Повітряних Сил й Інститут Військово-Морських Сил.

– У межах Курсу плануємо міксувати групи. Тобто, не проводити їх, скажімо, тільки для офіцерів-піхотинців, але й для офіцерів з Сил спеціальних операцій і Кібербезпеки, ДШВ та морської піхоти. У планах як розширення переліку навчальних закладів, які вестимуть курс L-1С, так і спеціалістів, – поділився перспективою Андрій Іванович. – Також є пропозиція залучати на ці курси представників Національної гвардії і Держприкордонслужби, з якими ми спільно виконуємо завдання у зоні ООС. Впевнений, що Сили оборони держави повинні мати єдині погляди на навчання й підготовку кадрів.

Також, але це вже на подальшу перспективу, є бачення сертифікувати Курс за стандартами НАТО, аби офіцери країн-членів Альянсу могли вчитися на таких курсах в Україні, а наші офіцери їздитимуть до них.

За підсумками наради напрацьовані відповідні пропозиції. Вже відомо, що чергові «Курси капітанів» заплановано у період з вересня до грудня поточного року. Відповідно у військових колективах завчасно проводитиметься відбір кандидатів.

ІНСТРУКТОРИ 184-ГО НАВЧАЛЬНОГО ЦЕНТРУ ПРОХОДЯТЬ ПІДГОТОВКУ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО

Їх навчають військовослужбовці збройних сил Канади з тренувальної місії «ЮНІФАЕР» на чолі із командиром групи з підготовки артилеристів капітаном Картьє. Тренування проходять на базі навчального артилерійського полку 184-го Навчального центру Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного.

Як розповів командир полку, до навчань залучено 10 військовослужбовців. Упродовж двох тижнів з ними будуть проведені теоретичні та практичні заняття на матеріальній базі частини, 184-го Навчального центру й Міжнародного центру миротворчості та безпеки.

– Вони вчать працювати наших спеціалістів так, як працюють їхні інструктори. Сьогодні канадці проводять заняття не з конкретного зразка озброєння, а з методики. До речі, критерії оцінювання у нас і у канадців різні. Найсуттєвіша відмінність: у наших партнерів немає нормативів, які треба виконати за певний час, що разом з правильною виконання вправи впливатиме на оцінку. Вони доводять алгоритм роботи до автоматизму, без ліміту часу. Головне: зробити правильно й без помилок. Це досягається багаторазовим повторенням, – зазначив полковник Олег Файдюк.

Як розповів командир групи місії «ЮНІФАЕР» з підготовки артилеристів капітан Картьє, курс включає мінну безпеку, систему координат, згідно з якою працюють країни НАТО, і питання виклику загальновійськовими частинами артилерійського вогню.

– На мою думку, це більше практичний курс. Після теорії ми перейдемо до відпрацювання військовослужбовцями практичних навичок з визначених питань, зокрема на тренажерах, – додав офіцер Збройних сил Канади.

Загалом до чергової ротациї канадської тренувальної місії планується провести чотири таких курси, охопивши 40 військовослужбовців, які вже є інструкторами у 184-му Навчальному центрі або плануються на цю посаду. Адже укомплектованість таких посад є надзвичайно актуальним питанням для навчального Центру.

НАВЧАННЯ У БРИТАНСЬКІЙ ВІЙСЬКОВІЙ АКАДЕМІЇ: ІНСАЙД ВІД УКРАЇНСЬКОГО КУРСАНТА

Кирило Дубровський сорок чотири тижні навчався у Королівській військовій академії Великої Британії у Сандгерсті. У цьому закладі проходять підготовку всі майбутні офіцери британської армії. На офіційній вебсторінці академії написано, що кадетів вчать «брати на себе відповідальність за керівництво своїми солдатами». А її девіз – *Servetolead* – перекладається, як: «Служити, щоб вести за собою». Також заклад приймає на навчання кадетів з інших країн, зокрема України. Кирило – один з них. Він четвертокурсник Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Після повернення з Великої Британії курсант розповів про навчання у Королівській військовій академії, тамтешні порядки та традиції й зокрема про те, як здобути право навчатися в її стінах та багато іншого.

НАВЧАННЯ У САНДГЕРСТІ ДЛЯ БАГАТЬОХ – ПИТАННЯ ПРЕСТИЖУ ТА СТАТУСУ

– Почнімо здалеку. Кириле, чому ти вирішив стати курсантом Національної академії сухопутних військ?

– Я так вирішив у 2016 році після закінчення у рідному Мукачеві спеціалізованої школи з поглибленим вивченням іноземних мов. У країні другий рік поспіль тривала війна, і я розумів: наша армія потребує вмотивованих та професійних командирів. Обрав саме цю академію, бо вона славиться випускниками, які проявили себе на війні. Вирішив, що навчатимусь за фахом «Управління

діями механізованих підрозділів». Піхотні підрозділи найбільше залучені до ведення бойових дій. Вони і тримають оборону на першій лінії, і йдуть у наступ. На їхніх плечах, на мою думку, найбільший тягар війни.

Загалом у моїй родині всі військові. Прадід був військовим льотчиком у часи Другої світової й дослужився до підполковника, дідусь у механізованих підрозділах завершив службу майором, батько закінчив кар'єру військового 2010-го. Він був старшиною підрозділу. Моя мама – старший солдат зв'язківець.

– Як курсант української військової академії може стати «королівським кадетом» у

Великій Британії? Який відбір мусить пройти?

– Я мав добрі оцінки з усіх дисциплін. А визначальним для навчання у Великій Британії є знання англійської. У спеціалізованій школі мав сім уроків англійської на тиждень, тож добре її опанував. У Львові викладачі помітили мої знання. Запропонували узяти участь у конкурсі для подальшого навчання у Великій Британії. Я успішно пройшов мовні тестування на рівні факультету й Академії. Потім склав міжнародний тест IELTS.

– Ти опинився у незнайомій країні, у незвичному середовищі. Які були перші враження, як відбувалося навчання?

– Перші три тижні перебував у військовій академії у Шривенгемі. Там видали британський однострій, взуття, спорядження й усе необхідне для навчання. Після чотирирічного носіння рідного «пикселя» – це було досить незвично. Сержанти допомогли швидко адаптуватись до нових умов. Я пройшов базовий курс вишколу й уже після цього прибув у Сандгерст. За день до прибуття в академію інтернаціональних кадетів сюди прибули й місцеві. Нас розподілили у взводи й роти. В одному взводі зі мною навчалися хлопці з Кенії та Об'єднаних Арабських Еміратів. Значна частина іноземних кадетів – вихідці з дуже заможних родин. І навчання у Сандгерсті для них – питання престижу та статусу.

Значну увагу в британській системі військової освіти приділено фізичній і психологічній готовності кадетів. А далі було подолання спеціальної смуги перешкод. Це схоже на стрес-тест щодо фізичних і психологічних можливостей кадетів. Тоді ж довелося евакуйовувати пораненого товариша на ношах, через суцільне болото, по шию в багнюці. Ще один важкий елемент – пірнути під воду й проплисти під балкою. Це все треба зробити у повному спорядженні, зі зброєю. Багато елементів смуги можна подолати, лише допомагаючи один одному.

В ОБЛАШТОВАНИХ У ПОЛІ НЕВЕЛИКИХ ОКОПАХ ЖИЛИ П'ЯТЬ-ШІСТЬ ДНІВ ПОСПІЛЬ

– Як проходять польові заняття та тренування у Сандгерсті?

– Британці намагаються максимально наблизити навчання в полях до реальних бойових умов. Спершу висувалися у район зосередження. Облаштовували собі невеликі окопи, в яких і жили наступні п'ять-шість днів. Тобто, наш польовий вихід відбувався у форматі 24/7. Уночі виставляли спостережні пости, організували патрулі, щоб стежити за обстановкою. Харчувалися сухими пайками, а іноді взагалі не харчувалися, бо просто не мали на це часу. До того ж британська погода дуже непередбачувана. Зранку може світити сонце, а вже за двадцять хвилин починалася злива. І окопи заливало водою. Тож ми спали назовні, або вичерпували воду, щоб ночувати у «лігві». Температура повітря в горах Уельсу могла падати до нуля або мінус одного градуса. Сильна вологість і вітер

Значну увагу в британській системі військової освіти приділено фізичній і психологічній готовності кадетів.

Британці намагаються максимально наблизити навчання в полях до реальних бойових умов

Бути лідером, вести людей за собою – це дуже важливо у сучасних умовах. Вміти спілкуватися з підлеглими так, аби не образити їх, залишатися прикладом – цього вчать на заняттях з лідерства

робили так, що холод, здавалося, пробирав до кісток.

Постійно діяв умовний противник: ворожі підрозділи намагалися наблизитися до нашого табору, атакувати нас. Уся зброя має прилади, що випромінюють лазерний сигнал під час пострілу холостим набоем. На нашому екіпіруванні були датчики, що фіксували потрапляння цього променя у воїна.

Після таких сутичок у нас з'являлися умовні поранені, яких евакуювали у безпечне місце. Водночас виконували різні навчальні завдання у будь-який час доби. Іноді це було навіть о другій годині ночі. І немає значення – виспався хтось чи ні. Це характерна особливість польових занять по-британськи.

Завдання надходили за принципом від простого – до складного. На першому польовому виході вчилися турбуватися про себе та здоров'я, маскуватися. Далі – дії у складі відділення, взводу, роти. Відпрацьовували навички поводження зі службовими собаками. На завершальному етапі удосконалювали дії роти під час бою в населеному пункті, коли на вулицях було цивільне населення.

Це складно, бо треба постійно стежити за обстановкою: хто куди пересувається, хто де з'являється, хто не становить загрози, а хто небезпечний. У ході навчань

вивчали, як правильно спілкуватися з цивільними, потенційно небезпечними представниками різних груп і спільнот.

Значну увагу приділяли вогневій підготовці – відпрацьовували стрільбу бойовими набоями у складі двійок-трійок, стрільбу у протигонах.

Під час фінального польового виходу демонстрували всі навички, набуті впродовж року. Ролі кожного час від часу змінювалися. Я діяв, як командир взводу, а також на посаді сержанта роти, основне завдання якого – всебічне забезпечення підрозділу водою, їжею, боєприпасами в координації з іншими сержантами.

ДОВОДИЛОСЯ ПРАСКОЮ ВИРІВНЮВАТИ СКЛАДКИ НА ЗАСТЕЛЕНОМУ ЛІЖКУ

– Як ти навчався, коли перебував не у полях, а у розташованийні вишу?

– Формат навчання подібний до того, як і у нашій Академії. Є лекції, практичні заняття, семінари. Основні предмети: вогнева підготовка, тактика, зв'язок. Також вивчали цивільні предмети. Їх читали викладачі цивільних університетів, зокрема Оксфорду, Редінгу. Основні з них: історія воєн, лідерські якості та психологія, історія сучасних воєнних конфліктів. На мою думку, всі ці предмети актуальні й потрібні, мають прикладний характер і відіграють значну роль у становленні командира.

Бути лідером, вести людей за собою – це дуже важливо у сучасних умовах. Вміти спілкуватися з підлеглими так, аби не образити їх, залишатися прикладом – цього вчать на заняттях з лідерства. Ми мали практичні заняття. Спілкувалися з реальними британськими солдатами. Дехто з них мав проблеми з невиплаченими кредитами, інші негаразди. Допомогти знайти правильний вихід із ситуації – це теж одне із завдань сучасного командира.

Багато пізнавального дізнався, вивчаючи історію. У Великій Британії кажуть: «Час іде, а історія демонструє, що у світі нічого не змінюється». І той, хто добре вивчить події минулих років, проаналізує правильні й хибні рішення, зможе краще реагувати на сучасні події.

–А що цікавого пригадуєш щодо організації побуту кадетів?

– Перші п'ять тижнів було надзвичайно важко. Нас привчали, що ідеальний порядок у кімнаті – понад усе. Навіть у зачиненій шафі всі предмети мають своє визначене місце. Були фотографії, на яких зображувався цей порядок, і ми мали все скласти дуже ретельно. Доводилося праскою розрівнювати складки на застеленому ліжку. Інколи навіть не хотілося не те що лягати на ліжку, а торкатися його, аби не порушити ідеальний порядок. Під час застеляння часто згадував відому приказку американського генерала, що все починається з добре застеленого ліжка.

Щодо інфраструктури для навчання та вільного часу, то вона на належному рівні. Є кімнати для відпочинку з мінікухнями, телевізорами. Там можна проводити дозвілля, спілкуватися з друзями. Спортзал, бігові доріжки, басейн працюють цілодобово.

– Що дає навчання британським кадетам? Чим для них є цей курс?

– Цей курс, який триває близько року, є базовим для майбутніх офіцерів армії Великої Британії. Після його завершення кадети продовжують вузькоспеціалізоване навчання відповідно до обраної військової спеціальності.

**ВИ ВПОРАЄТЕСЯ,
БО ВИ – УКРАЇНЕЦЬ**

– Чи цікавилися британські викладачі, кадети українською практикою навчання курсантів, досвідом ведення бойових дій, який отримала наша армія на Сході України?

– Агресія Росії в Україні, окупація Криму й частини Доне-

цької та Луганської областей є об'єктом вивчення дисципліни про сучасні воєнні конфлікти. Звісно, кадети час від часу запитували про цю війну, бо хотіли знати більше. Цікавилися, чи після закінчення Академії мене залучать до ведення бойових дій. Британці чітко зазначають, що вони є нашими союзниками й партнерами, та засуджують російську агресію.

Репутація українських курсантів у британській академії на високому рівні. Впродовж двох років два українські курсанти здобували звання найкращого іноземного кадету Королівської військової академії у Сандгерсті. Тож наші курсанти, українська система військової освіти безперечно у пошані серед британських військових.

Час від часу я обмінювався досвідом з іншими кадетами щодо елементів підготовки, підходів до опанування тих чи інших знань і навичок. Ще британці високо цінують вольові якості українських воїнів. У скрутних ситуаціях під час навчання британці часто казали мені: «Українці мають сильний бойовий дух, тож ви маєте впоратися з цією важкою ситуацією, бо ви –українець».

Владислав НАЗАРКЕВИЧ

**Фото з архіву
Кирила Дубровського**

Репутація українських курсантів у британській академії на високому рівні. Впродовж двох років два українські курсанти здобували звання найкращого іноземного кадету Королівської військової академії у Сандгерсті

ЯК У ПОЛЬОВИХ УМОВАХ «ВИЖИВАЮТЬ» ПЕРШОКУРСНИКИ

У Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного завершилися тактико-спеціальні заняття з курсу виживання воїна для першокурсників, які в майбутньому стануть командирами механізованих й танкових підрозділів.

Тактико-спеціальні заняття допомагають не тільки розвивати силу і витривалість курсантів, вдосконалювати їхні тактичні навички, а й прищеплюють лідерські якості майбутніх командирів

– Півтори доби курсанти провели у полі, – розповідає начальник факультету бойового застосування військ полковник Олександр Тимошук, – За задумом занять ротна тактична група опинилася в оточенні й отримала завдання вийти взводами до своїх у визначений район. Спочатку вони використовували топографічні карти, демонстрували навички з орієнтування на місцевості та знання топографії. Для них важливо було обрати оптимальний маршрут, щоб зекономити сили. А далі вони облаштовували місця для ночівлі у лісистій місцевості.

Після ночі, просто неба на курсантів чекали нові випробування. Загалом їх було близько десятка. Навіть облаштовували пастки для диких тварин.

– Зважте, за допомогою простої мотузки можна зробити пастку, аби вполювати зайця, – каже старший викладач тактико-спеціальних

дисциплін підполковник Дмитро Опалак. – Командир відділення має виявити й оглянути пастку на місцевості, а потім дати вказівку підлеглим відтворити її. На все про все даємо курсантам десять хвилин. Загалом навчаємо їх облаштовувати різні види пасток, зокрема і розтяжки, і сигнальні.

У переліку завдань – надання меддопомоги й евакуація пораненого товариша, пересування полем бою різними способами. Курсанти також відпрацьовували дії у разі потрапляння у засідку, штовхали автомобіль, перекочували важкі автошини, долали смугу перешкод, підтягувались на поперечині й віджимались від землі, здійснювали марш-кидок на два кілометри. Усі завдання виконували у повному екіпіруванні, у кевларових шоломах, розвантажувальних системах, із особистою зброєю і наплічниками.

Серед першокурсників – чотири курсантки. Вони навчаються за спеціальністю «управління діями механізованих підрозділів». Дівчата долали усі перешкоди нарівні з юнаками.

– Ще за три роки до закінчення школи вирішила вступати до Національної академії сухопутних військ, – каже курсантка Лілія Обиход. – Перед вступом довго визначалася зі спеціальністю, але все ж таки вирішила стати піхотним командиром. Курс виживання витримала. Переконала, що служба у піхоті – це моє.

– Я – майбутній танкіст, – долучається до розмови командир групи першокурсників курсант Станіслав Деркач. – Розумію, що у реальному житті під час бойових дій може трапитися будь-що. Бойова машина може бути пошкоджена чи знищена, можна опинитися в оточенні. Треба бути до цього готовим. Такий курс дуже корисний, бо вчить діяти в екстремальних ситуаціях, бути упевненими у власних силах і можливостях.

Викладачі зазначають, що плануючи такі заняття, вони прагнуть не тільки розвивати силу і витривалість курсантів, вдосконалювати їхні тактичні навички, а й прищеплювати почуття колективізму, виховувати лідерські якості майбутніх командирів.

– Загалом курс виживання тривав п'ять днів, – розповідає полковник Олександр Тимошук. – Перші три дні курсанти відпрацьовували кожен елемент курсу: добування вогню, облаштування місця ночівлі, орієнтування на місцевості. У завершальні два дні виконували ці завдання у складі групи. Слід зазначити, що усі першокурсники достойно пройшли випробування.

Олена ШУМИК

ПІДКОРИЛИ ГОВЕРЛУ — ПЕРЕМОГЛИ СЕБЕ!

Першопрохідці пілотного проекту «Курс гірської підготовки» – курсанти та офіцери Національної академії сухопутних військ здійснили сходження на Говерлу. Було нелегко: глибокий сніг, пронизливий вітер і сильний туман наче оберігали вершину від львів'ян. Та вони, поєднавши волю, силу та незламний дух українського воїна, таки підкорили найвищу гору країни! Сходження присвятили Дню Соборності України! На горі, під символічним Хрестом, разом із представниками з різних регіонів України, констатували: «Ми єдині!».

Власне, «Курс гірської підготовки» розпочався з пошуково-рятувальної операції військового, якого «накрило» лавиною...

Метою цього пілотного проекту є підготовка кваліфікованих кадрів, передусім для гірсько-штурмових бригад, Сил спецоперацій, інших військових формувань, які виконують завдання у гірській місцевості

... Шоста ранку. У Карпатському селі Лазещина ще ніч. Вона не така, як у відомій пісні, коли «Ніч така-місячна, зоряна, ясна, видно, хоч голки збирай»... Тут вона напрочуд чорна, як сажа – нічого не видно за метр. Лише ліхтарики на головах військовиків дають змогу ледь розгледіти загальну картину.

У притулку «Козьмещик», звідки дороги ведуть до Черногірського масиву, зокрема і до Говерли, курсанти випускного курсу готуються до сходження на вершину Петрос. Вони перші, хто бере участь у пілотному проекті, розпочатому за ініціативи Генерального штабу ЗСУ.

До гори Петрос через ліс і сніги – усього ... два дні

– Висуваємося з базового табору з висоти 863 метри над рівнем моря. Здійснюємо піший марш до висоти 1200 метрів на полонині Головачевська. Ночуємо у сніжній печері (іглу) на висоті 1400 метрів. Наступного ранку – підйом на вершину

Петрос (2020 метрів), повертаємось у табір, – озвучує перший дводенний маршрут головний спеціаліст відділу фізичної підготовки управління доктрин та індивідуальної підготовки Головного управління доктрин та підготовки ГШ ЗС України Микола Шевяков. – Ще раз перевіряємо екіпіровку й спорядження (льодоруби, ліхтарики тощо) і висуваємось.

У групі, окрім Миколи Івановича і військових журналістів, 10 курсантів – випускників з факультету бойового застосування військ, які планують після закінчення навчання поповнити лави гірсько-штурмових бригад, а також кілька офіцерів видового вишу.

Температура повітря того ранку була близько десяти градусів нижче нуля. Снігопади, які пройшли напередодні, товстою ковдрою вкрили землю і смерековий ліс. Ми йдемо, власне, ним. Навколо – темрява і десь ледь чути шум гірської річки. Природа спить, жодна пташка не

стрепенеться. А ми метр за метром просуваємось угору. Подекуди ділянки дуже слизькі. Це гірські потічки, які стікають до підніжжя гори, замерзли й утворили суцільний лід. А ще час від часу «ловиш» замерзле каміння і враження таке, що шпортаєшся через невидиму сходинку. Дорогою є час поговорити...

Тривалість зимового курсу – 4 доби, протяжність – 60 кілометрів

– Метою цього пілотного проекту є підготовка кваліфікованих кадрів, передусім для гірсько-штурмових бригад, Сил спеціальних операцій, інших військових формувань, які виконують завдання у гірській місцевості. Курс має назву «Альпініст України» і проводиться спільно з Федерацією альпінізму і скелелазіння України. Він має два блоки: зимовий і літній, – розповідає дорогою Микола Іванович. – Під час зимового відпрацюємо наступні питання: пересування гірською місцевістю, організація страховки і самостраховки, забезпечення життєдіяльності в автономних умовах, зокрема, ночівля в сніжній ямі, категорійне альпіністське сходження по маршрутах 1Б-складності тощо.

Тривалість зимового курсу – чотири доби. За цей час військовослужбовці здолають шлях протяжністю 60 кілометрів. З них не менше ніж 25% часу проведуть у темну пору доби.

Наразі фахівців з гірської підготовки не більше ніж два десятки – тому потреба в них колосальна

За словами експерта, ця ідея виникла тому, що фахівців з гірської підготовки обмаль – нині не більше ніж два десятки на всі ЗС України. Це ті люди, які свого часу пройшли підготовку в навчальному центрі в Грузії, або поодинокі військові, які самотужки займалися гірським туризмом чи альпінізмом.

– Відтак, ще однією метою проекту є систематизація усіх знань і створення єдиного навчального комплексу з гірської підготовки. Щоб гірсько-штурмові бригади, яким бракує таких спеціалістів, були такими не за назвою, а за наповненням. 5% території України – це, власне, гірські райони. А в окупованій Республіці Крим і всі 20%. На Донбасі є терикони від відпрацьованих шахт, які за рельєфом подібні

Тривалість зимового курсу – чотири доби. За цей час військовослужбовці здолають шлях протяжністю 60 кілометрів. З них не менше ніж 25% часу проведуть у темну пору доби

Військовослужбовець, який пройде цей курс, повинен уміти безпечно пересуватися гірською місцевістю, виживати за будь-яких температур і погодних умов. Це допоможе ефективно виконувати поставлені бойові завдання

до гір. Тож, війську потрібні такі фахівці, – констатував представник Генерального штабу ЗС України.

Військовослужбовець, який пройде цей курс, повинен уміти безпечно пересуватися гірською місцевістю, виживати за будь-яких температур і погодних умов. Це допоможе ефективно виконувати поставлені бойові завдання.

– Якщо ж він не зможе прибути у визначене місце, то вже неважливо, як він вміє стріляти. Бо у заданий район слід передусім дістатись! – окреслює головне завдання вишколу конкретного військовика співрозмовник.

До Курсу допустили витривалих і кмітливих

Як розповів старший викладач кафедри тактико-спеціальних дисциплін Національної академії сухопутних військ підполковник Дмитро Опалак, відбір курсантів до участі у пілотному проекті розпочали на початку вересня.

– Критерієм відбору було не лише бажання курсанта, зокрема щодо проходження подальшої служби у гірсько-штурмових бригадах. Насамперед, брали до уваги успішність, тобто загальний рейтинг серед випускників і, безумовно, показники з фізпідготовки. На першому етапі з ними були проведені теоретичні заняття та практичний вишкіл на невисоких скелях. Нині це вже другий етап підготовки. Третій відбудеться навесні й складатиметься з так званого скельного блоку прак-

тичних занять. Потім курсанти складатимуть іспит представнику федерації альпінізму і скелелазінню України. Ті, хто його успішно складуть, отримають посвідчення і знак «Альпініст України», – розповів офіцер.

Так ми спілкувались півтори години, за які здолали близько 5 кілометрів. Підйом все наростав і ставав крутішим.

«Лавина!» – прокричав хтось з групи. Одного з наших таки «накрило». Почалась організація пошуково-рятувальних робіт. У хід пішли спеціальні щупи. Пощастило, що вже розвиднілось. Відлік часу йшов на хвилини, тож члени команди надзвичайно швидко впорались і віднайшли товариша.

А ще вище, на одному з дуже крутих підйомів, один зі «спарки» таки зірвався. Його підстрахував товариш і льодоруб. Як ви вже здогадалися, група почала практичне відпрацювання комплексу питань безпеки, порятунку людей, організації страховки. Простими словами – тих моментів, які в небезпечних горах збережуть життя.

Попереду на хлопців чекало подальше просування вгору й ночівля. Ми не були готові до таких завдань ані фізично, ані з екіпіруванням, тож почали спуск у зворотному напрямку. Зимовий ліс – це просто казка. Всі йшли мовчки і насолоджувались цією незвичною тишею.

До речі, після успішного виконання дводенного переходу на команду Національної академії сухопутних військ чекало сходження на Говерлу. Без сумніву, ці незабутні миті увічнені не тільки на смартфонах цього-річних випускників, а й у пам'яті, як найприємніші спогади усього подальшого життя хлопців!

Після них – першопрохідців пілотного проекту «Курс гірської підготовки» – на черзі військовослужбовці навчальних центрів та бойових частин. Тож, гори навчатимуть виживати й інших!

Віталій СТЕЧИШИН

У ЦЬОГОРІЧНИХ ВИПУСКНИКІВ – СПЕКОТНА ПОРА

У Національній академії в навчальний процес постійно запроваджують нововведення для підготовки професійно вмотивованого офіцера – командира первинної ланки. Акцент робиться насамперед на практичній складовій вишколу і використанні досвіду учасників війни з російським окупантом.

У Міжнародному центрі миротворчості та безпеки четвертокурсники можуть займатися винятково фаховими дисциплінами та практикуватись, у якості командирів взводів

– Цього разу, аби випускники ще краще зарекомендували себе у військових колективах, мали більше практичних навичок, які формують їх, як командирів підрозділів, ми вирішили провести заключний восьмий семестр навчання з акцентом на практичну складову й цілком на польовій навчально-матеріальній базі Академії. Набуттю курсантами практичних навичок сприятиме і сплановане в цьому семестрі військове стажування, яке проведемо в бойових військових частинах, – зазначив начальник факультету бойового застосування військ полковник Олександр Тимошук.

Як розповів заступник начальника факультету з навчальної та наукової роботи – начальник навчальної частини підполковник Олександр Гулима, для цього всі гуманітарні дисципліни сплановані на сьомий семестр. Відтак, у Міжнародному центрі миротворчості та безпеки четвертокурсники можуть займатися винятково фаховими дисциплінами та практикуватись у якості командирів взводів.

– Фахові дисципліни для нашого факультету – це, зокрема: тактична підготовка або управління діями механізованих (танкових) підрозділів, експлуатація і організація ремонту бронетанкової техніки, водіння бойових машин, вогнева

підготовка, основи застосування артилерії, управління повсякденною діяльністю військ, – зазначив офіцер.

Під час навчального процесу максимально використовуватимуть озброєння і військову техніку, навчальні поля, сучасні тренажери як 184-го Навчального центру, так і Міжнародного центру миротворчості та безпеки. Вивчення технічних дисциплін проводитимуть у парках бойових машин на реальних зразках озброєння й військової техніки. Багато занять відбуватимуться на місцевості з включенням групових ісправ.

– Як уже зазначалось, під час заключного семестру у курсантів заплановано стажування у військах. Після цього вони знову повертаються на полігон й разом з викладачами працюватимуть над недоліками, виявленими під час заключного стажування. Водночас відбуватиметься посиленна підготовка перед екзаменаційною сесією, яка поступово перейде в державну атестацію, – розповів полковник Олександр Тимошук.

До слова, одразу після Різдвяних свят цьогорічні випускники вирушили у Міжнародний центр миротворчості та безпеки. Після низки теоретичних, розпочнуть інтенсивні практичні заняття.

Бригадний генерал Крістофер Норрі: «ТРЕНУВАТИ ТАК, НАЧЕ ВОНИ ВЖЕ У БОЮ»

Командувач Командування підготовки 7-ї Сухопутних військ збройних сил США бригадний генерал Крістофер Норрі здійснив робочу поїздку до Міжнародного центру миротворчості та безпеки. Зустрічав американського генерала начальник видового вишу генерал-лейтенант Павло Ткачук.

– Рік, що минув від нашої останньої зустрічі, був непростим. Пандемія суттєво вплинула на наші спільні плани. Утім, попри перешкоди, ми продовжуємо реалізовувати намічене, насамперед у питанні діяльності «Багатонаціональної групи з підготовки – Україна». Відтак, продовжуємо нарощувати тренувальні спроможності Центру й вдосконалювати його навчально-матеріальну базу та соціальну інфраструктуру, – наголосив у вітальному слові генерал-лейтенант Павло Ткачук і подякував американській стороні за всебічну підтримку та плідну співпрацю.

Бригадний генерал Крістофер Норрі переконаний, що американські військовослужбовці не лише навчають українських колег, але й переймають їхній бойовий досвід та навички. Тож ця співпраця є надзвичайно вигідною для військовослужбовців обох країн. Він ознайомився з сучасним станом і перспекти-

вами розвитку Навчального центру підготовки підрозділів та Міжнародного центру миротворчості та безпеки, можливостями комплексу «Бій у населеному пункті», штабів артилерійських дивізіонів на комп'ютерному артилерійському полігоні, оглянув нещодавно зведений навчальний корпус з підготовки підрозділів протиповітряної оборони тощо.

– Я надзвичайно вражений темпом розвитку Центрів. Взагалі, ідея Навчального центру підготовки підрозділів дуже важлива для вишколу підрозділів. Й надалі будемо віддані нашому партнерству, осередком якого є саме Міжнародний центр миротворчості та безпеки Національної академії сухо-

путних військ. Окремо хочу відзначити лідерів, які ведуть до успіху ці навчальні підрозділи. Генерал-лейтенант Павло Ткачук та його підлеглі роблять шалений внесок у їхню розбудову та розвиток. До слова, цей навчальний центр унікальний і надзвичайно важливий не лише для України, але й для США. І ми пишаємося нашою співпрацею, нашими спільними зусиллями для підготовки наших підрозділів за принципом «Тренувати так, наче вони вже у бою»! Я переконаний, що жодний солдат чи підрозділ не вирушить у бій невідповідно, – наголосив бригадний генерал Крістофер Норрі.

Американський військовий високосадовець також поспілкувався з представниками «Об'єднаної багатонаціональної групи з підготовки – Україна» та військовослужбовцями збройних сил США.

«RAPID TRIDENT – 2021»: ЩО БУДЕ НОВОГО І ЯКІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАНЬ

У Міжнародному центрі миротворчості та безпеки завершилась початкова конференція з планування українсько-американського командно-штабного навчання із залученням військ «Rapid Trident – 2021» («Швидкий Тризуб – 2021»). У зв'язку із карантинними обмеженнями вона відбувалась, зокрема, і у режимі відеоконференції.

Як розповів начальник відділу багатонаціональних навчань командування Сухопутних військ і на момент проведення конференції керівник групи планування навчань полковник Віталій Негоденко, особливістю цього річного навчання є те, що воно буде поєднано із загальним сценарієм стратегічного командно-штабного навчання із позначенням військ «Об'єднані зусилля – 2021». Крім того, під час його проведення будуть створені багатонаціональні підрозділи, адже всі підрозділи іноземних країн будуть афілійовані у наші українські батальйони. Усі навчання будуть проводитися спільними багатонаціональними батальйонами.

– Уперше в історії навчань серії «Rapid Trident» будуть проведені

батальйонні тактичні навчання багатонаціонального батальйону з бойовою стрільбою. Також планується провести спільні стрибки українських, американських і британських десантників з літака військово-транспортної авіації США C-130. Крім того, залучатимуться оперативно-тактичні безпілотні літальні апарати, які злітатимуть з території сусідньої Польщі і виконуватимуть завдання безпосередньо в інтересах військ, – зазначив полковник Віталій Негоденко.

Дуже важливим аспектом, за словами офіцера, є той, що під час українсько-американських навчань у рамках програми перевірки та зворотного зв'язку концепції оперативних можливостей планується провести оцінку шести підрозділів ЗС України. А також, що є дуже важливим для України, – це проведення Курсу оцінювачів НАТО, які здійснювати-

муть інструктори Північноатлантичного альянсу.

На сьогодні на участь у навчанні зголосилися 15 країн. Запланована загальна чисельність особового складу становитиме до 6 тисяч військовослужбовців.

– На даний час основні питання вирішені. Надано рекомендації іншим країнам щодо укомплектованості підрозділів та багатьох інших моментів. До головної конференції, яка відбудеться у квітні, країни-партнери мають визначитися і упродовж заходу остаточно підтвердити свою участь у навчанні, – повідомив полковник Віталій Негоденко.

Проведення українсько-американського командно-штабного навчання із залученням військ «Rapid Trident – 2021» заплановано на другу половину вересня. Тим часом, у Національній академії сухопутних військ опрацьовують усі важливі питання для успішного проведення міжнародних навчань.

«УБИВЦЬ» РОСІЙСЬКИХ ТАНКІВ СТАЛО НА ДЕСЯТОК БІЛЬШЕ...

На базі 184-го навчального центру Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного завершилися курси операторів ПТРК «Джавелін». Це третій набір і випуск Школи протитанкової артилерії унікальних для Українського війська фахівців.

А почали готувати їх лише 2018-го року, після того, як США поставили в Україну першу партію цих сучасних протитанкових ракетних комплексів. Кажуть, що від них у росіян і їхніх поплічників в окупованому Донбасі аж зуби сціпило. Більше того, це спровокувало «медіа-конвульсії» у пропагандистських російських ЗМІ. І не випадково: це саме та зброя, яка може ефективно зупинити важку броньовану техніку за будь-яких умов.

ШІСТЬ ХВИЛИН З «МІШКОМ ЦЕМЕНТУ» НА ПЛЕЧАХ, АБИ ВИКОНАТИ ЗАВДАННЯ...

Чи легко бути стрільцем-навідником ПТРК «Джавелін»?!

Двотижневий курс підготовки промайнув швидко. На початковому етапі майбутні оператори ознайомилися з призначенням, будовою, тактико-технічними характеристиками, принципом дії, особливостями застосування цього протитанкового ракетного комплексу третього покоління. Уподальшому здійснили численні контрольні вправи і пуски на тренажерах. Виконав такий пуск і я.

Скажу відверто, нескладно з технічного боку, але складно з фізичного. Завдання, яке того дня отримав кожен з майбутніх фахівців, зводилося до нібито простих дій: «виявити ціль, здійснити її захоплення і знищення». Однак... По-перше, на це відводи-

лось шість хвилин. По-друге, за сценарієм виконання цієї вправи в обслуги ПТРК розряджається батарея пускового контейнера. Відповідно, розрахунок має перерватися під час виконання завдання, замінити батарею живлення і лише опісля – таки знищити ціль.

Одразу стало зрозуміло, що вправа не така вже проста, як здалося на початках. Номер обслуги, який зазвичай переносить додатковий боєкомплект і допомагає стрільцю із заміною постріла та ротацією вогневої позиції, згрупувався, аби подати на плече готовий до пострілу протитанковий комплекс. І не дивно, адже приблизна вага зброї у зібраному стані (з пунктом управління, транспортно-пусковим контейнером, боєприпасом, елементом живлення), немало-небагато – 25 кілограмів. Тобто, як звичайнісінький мішок цементу.

Ми використовували цей ПТРК в Іраку та Афганістані. Здебільшого для знищення укріплених ворожих позицій, споруд: бункерів, ДЗОТів, печерних комплексів

Поставивши комплекс на плече стрільцю-навіднику, навіть при тому, що частина зброї впиралася у парту, яка слугувала своєрідною підставкою, було не вельми зручно шукати ціль. Немало з тих, хто виконував завдання уперше, не зумів опанувати себе, аби швидко зорієнтуватися і здійснити влучний постріл. З другого-третього разу це таки зрештою вдавалося, але не з першого. І ось черга дійшла й до мене...

ЯК СНАЙПЕР, ТІЛЬКИ «У ПОЗИ ЛОТОСА»...

«Поза лотос», на плечі «мішок цементу» і я, як снайпер, уприціл шукаю ціль. «Лівіше, правіше, – скеровує мене інструктор. І продовжує: – Трішки назад, зупиніться, зараз ціль з'явиться з-за лісу».

Секунди переходять у хвилини, а без звички тіло починає «штормити». Вже і наче ціль побачив, а захопити не можу – руки тремтять. За ціллю повертаєш тіло, якщо трішки зарізко, то і у лінзі окуляра її вже невидно. А тим часом один з 14 індикаторів навколо монітора, на яких вказано поточний режим роботи, налаштування й можливі помилки у системі, вже показує проблему з елементом живлення.

За допомогою інструктора опускаю комплекс додолу, імітую заміну батареї живлення. І – знову на плече. Руки починають тремтіти ще більше. Нарешті бачу ціль, за допомогою регульованого маркера наведення на моніторі пускової установки і великого пальця лівої руки утримую її у квадратику. Великим пальцем правиці тисну водночас на спускову клавішу... Та бракує долі секунд, і монітор інструктора вимикається. Завдання не виконано...

– Як для новачка, який не знайомий з цією зброєю без попереднього навчання, – дуже непогано, – підбадьорюють наші й іноземні інструктори. – Кілька тренувань – і ви зробите влучний постріл!

Чесно кажучи, перше, що промайнуло у голові, що цей фах не для прекрасної половини людства. Адже, навіть за наявності чітких навичок у роботі з комплексом, тут треба мати фізичну силу, помножену на витривалість, аби дати собі раду зробити влучний постріл. А що думають особисто жінки, яких на Курсі підготовки була майже половина...

«НА ВІЙНІ НЕМАЄ АНІ СТАТІ, АНІ ВІКУ»

– На війні немає ані статі, ані віку. Все приходить з досвідом та практикою. Можна одну й ту ж вправу виконати як за п'ять, так і за три хвилини. Якщо час коротший, то вага зброї не так дається взнаки. До речі, як розповідали наші інструктори, з їхнього досвіду, жінки справляються краще з навчанням і виконанням своїх обов'язків. Отже, ми не підведемо! Що саме і підтвердили контрольні вправи, – зазначила курсантка Школи Олена.

За словами керівника команди з підготовки розрахунків «Джавелін» «Багатонаціональної групи з підготовки – Україна» сержант-майора Майкла Алвіса, українські воїни добре підготовлені та вмотивовані.

– І вони показують гарні результати під час опанування цього ПТРК, вивчення принципів та особливостей його застосування. Що стосується жінок у цій професії, то коли я свого часу був командиром протитанкового відділення, у нас не було операторів «Джавелін» жіночої статі. Але сьогодні у бойових підрозділах ЗС США жінки мають можливість проходити службу на таких посадах. Щодо мого досвіду, то ми використовували цей ПТРК в Іраку та Афганістані. Здебільшого для знищення укріплених ворожих позицій, споруд: бункерів, ДЗОТів, печерних комплексів. Загалом, «Джавелін» є елементом середніх протитанкових засобів. І це найсучасніша система, що є на озброєнні ЗС США, – додав сержант-майор Майкл Алвіс.

Як розповів тимчасовий виконувач обов'язків заступника командира навчального артилерійського полку – начальник відділення організації навчального процесу підполковник Микола Ханас, на кінцевому етапі навчання курсанти виконали 11 різних контрольних вправ на симуляторі ПТРК «Джавелін» не нижче, як на 70% від поставленого завдання. Зрештою, всі, хто навчався на Курсі, отримали сертифікати відповідного зразка від американських колег. Тож поставлена мета Курсу виконана, і лави Українського війська незабаром поповняться ще приблизно 10 фахівців FGM-148 Javelin- зброї, яка несе противнику лише смерть».

Віталій РУДКОВСЬКИЙ

На кінцевому етапі навчання курсанти виконали 11 різних контрольних вправ на симуляторі ПТРК «Джавелін»

У рамках міжнародного військового співробітництва, зокрема між Україною та Французькою Республікою, у Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного протягом двох тижнів проходили стажування слухачі Загальновійськового училища Військової академії Сен-Сір Коеткідан ЗС Французької Республіки молодші лейтенанти Александр Жіро та Корантен Лорон.

ЩО ЗДИВУВАЛО ФРАНЦУЗЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ У ЛЬВОВІ

Наприкінці візиту наш кореспондент поспілкувався з французькими офіцерами, щоб дізнатись про їхні враження від перебування у нашому виші, про відмінності та особливості навчання у двох військових академіях — у Львові та Сен-Сірі, гендерну політику збройних сил Франції

— Насамперед хотілось би дізнатися про ваш шлях до лейтенантських зірок. Як ви особисто стали офіцерами?

Корантен Лорон:

— Після того, як я закінчив школу у 18 років, я ще два роки навчався у військовому лицейі. Згодом, у 20 років пішов до сержантської школи. Після того приєднався до 21-го полку морської піхоти як командир відділення. І після чотирьох років служби вирішив вступати до військового училища. Склав вступні іспити і фактично у 25 років став слухачем військового вишу в Сен-Сірі. Тут я вже навчаюся півтора року. Після року навчання мені присвоїли звання «молодший лейтенант». Залишилось навчатися ще приблизно пів року. Після закінчення училища мені присвоять «лейтенанта», і я буду розподілений в одну з частин.

Александр Жіро:

— Після закінчення школи я обрав право. Навчання тривало 4 роки. Здобув ступінь бакалавра. Але вирішив пов'язати своє життя з військом. Насамперед пішов служити у 92-й піхотний полк. Був сержантом. І так само, як Корантен, після чотирьох років служби вирішив скласти іспити і вступити до Загальновійськового училища в Сен-Сірі. Пройшов. Провчився півтора року і вже закінчую та отримаю звання «лейтенант».

— А які ще є шляхи для молодих людей вашої країни стати елітою її збройних сил?

Александр Жіро:

— Є чимало шляхів. Наприклад, після школи навчатися у військовому лицейі, а потім вступати до вищого військового навчального закладу. Або здобути цивільну освіту, отримати, як мінімум, ступінь бакалавра і тоді ще рік вчитися у спеціалізованому військовому закладі.

Корантен Лорон:

— Головне, щоб це був свідомий вибір. У нашій Військовій академії переважна більшість слухачів схиляються до думки, що мають послужити своїй країні. У кожного свої персональні причини. Я, напри-

клад, з дитинства мріяв стати військовим. У мене дідусь і бабуся були військовими.

— У наших Збройних Силах останнім часом приділяється значна увага гендерній рівності. Чи багато у вас жінок навчаються і служать у війську. Чи можуть вони обіймати, як ми говоримо, бойові посади, скажімо командира танка чи навідника-оператора БМП?

— Більше ніж 10% у нашій країні служать жінок. Вони обіймають різні посади: і солдатів, і сержантів, і офіцерів. У кожної жінки є такі самі можливості, як у будь-якого чоловіка. І в нашій Академії теж навчаються жінки. А чи можуть вони обіймати більш «важкі» чоловічі посади — це все залежить від фізичних та психологічних можливостей кожної з кандидаток на конкретну посаду.

— Ви могли побачити, як готують майбутніх українських офіцерів. Які головні відмінності у вашій і нашій підготовці?

— І ваша академія у Львові, і наша в Сен-Сірі — це піхотні школи. Тільки у вас курсанти вступають одразу на конкретний фах, обирають собі спеціальність, за якою навчаються всі чотири чи п'ять років. У нашому

виші ми всі вчимося на загально-військових офіцерів. Лише після випуску обираємо військовий колектив того чи іншого профілю. І потім ще рік набуваємо практики саме за цим фахом.

— Ви можете обрати самостійно місце служби і відповідно свій подальший фах та долю після закінчення училища?

— Тут у нас є схожість. Як і в Національній академії, ми так розуміємо, і в інших українських військових вишах, розподіл іде згідно з рейтингом кожного випускника. Якщо ти у ньому перший, то і обираєш першим, якщо у кінці — то і обираєш з того, що залишилося.

— Скільки мов вивчають французькі слухачі-офіцери?

— Це залежить від курсу, на якому ти навчаєшся. У нас їх три. Перший пов'язаний з наукою. Другий — з економікою. Третій — міжнародна співпраця. На останньому з переліку, власне, навчаємося ми. Для перших двох прийнятними є знання французької та англійської мов. На нашому курсі поряд з англійською ми можемо обрати ту, яку викладають в нашому училищі. Це може бути, зокрема: арабська, італійська, німецька, іспанська, російська.

— Де ще, окрім України, можуть проходити стажування слухачі Академії в Сен-Сірі?

— Власне, у тих країнах, мови яких вивчають. Наші товариші їздять до Німеччини, Австрії, Іспанії, Італії інших.

— До речі, не беручи до уваги політичний аспект війни між Україною та Росією, чи вивчають слухачі училища досвід ведення бойових дій українських і російських підрозділів на Донбасі?

— Ні. Нам про нього не розповідають на лекціях. Все, що ми знаємо про цю війну, — це матеріали з газет і телебачення або інтернету.

— Під час перебування в Академії вас возили до Міжнародного центру миротворчості та безпеки. Чи має ваша Академія таку польову навчально-матеріальну базу?

— Наш виш, на відміну від вашого, розташований поза містом. І має дуже велику територію. Тому ми можемо на місці відпрацюву-

вати як тактичні дії, так і вправлятися у стрільбі. Загалом, у Франції є подібні навчальні центри, як ваш. Вони мають різне призначення: одні з них — для відпрацювання дій в місті, інші — для відпрацювання дій у гірській місцевості. Все організовано чудово і дуже схоже на те, що є у вас.

— Як часто ваші слухачі їздять на полігон, яка частка польових занять у системі підготовки?

— У нас тематично навчання розподілено на дві частини: військову та академічну. Під час військового періоду ми виключно займаємося військовими дисциплінами. У цей період і відбувається польовий вишкіл. В академічний період у нас бувають польові заняття, але лише для того, щоб підтримувати відповідні навички. До речі, саме протягом академічного періоду ми два тижні були у Південній Америці, де відбувалися певні тренування.

— Що вразило найбільше під час відвідування Національної академії сухопутних військ?

— Нас вразила велика кількість класів, боксів, різних приміщень, де мають місце елементи симуляції зброї і ведення бойових дій. Ми здивовані тією кількістю найрізноманітніших тренажерів, імітаційних комп'ютерних класів тощо, де є все, починаючи від стрілецької зброї, протитанкових комплексів і важкої броньованої техніки. Не кажучи вже про окремий Центр

імітаційного моделювання. Це дуже сучасне обладнання. І на ньому курсанти постійно відпрацьовують різні завдання.

— А як вам загалом підготовка українських курсантів — наших майбутніх офіцерів?

— Належній підготовці сприяє насамперед сучасна матеріальна база. А ще ми помітили, що як у Львові, так і на військовому полігоні, дуже багато спортивних майданчиків, споруд, стадіонів. Українські курсанти в хорошій фізичній формі. Тобто розвивають себе всебічно.

— І на останок: ви в Україні вперше. Чим здивувала наша країна?

— Україна дуже красива. Нам сподобалась привітність ваших людей. У вас велична культура. Ви є чудовим прикладом ідеальної середини між традиціями і модерном. Українці люблять свою країну і це теж впадає в очі. Любов і шана до своєї країни повсюди. А ще нас зачарував у Львові оперний театр. І ми тепер будемо частіше відвідувати оперу у Франції. Хочемо повернутися сюди ще раз. Нам все дуже сподобалось.

— Дякую за змістовну розмову.

Бесіду вів Віталій СТЕЧИШИН

У спілкуванні з офіцерами надавав допомогу курсант Кирило ДУБРОВСЬКИЙ

«ЧОМУ Я ВИРІШИЛА СТАТИ ПІХОТНИМ КОМАНДИРОМ?!»

Лілія Обиход – курсантка першого курсу Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Вона – майбутній командир піхотного підрозділу, навчається за спеціальністю «управління діями механізованих підрозділів».

Минулоріч вона успішно завершила курс виживання воїна під час першого польового виходу.

– Заняття тривало півтори доби. Увесь цей час ми провели у полях і лісах. Ночували просто неба. Насамкінець проходили смугу піхотинця, яка складається з десяти контрольних місць із завданнями. Випробування були надскладними. Але ми їх успішно подолали, – з гордістю констатує курсантка.

Лілія навчається за фахом, який донедавна вважався суто чоловічим.

– Після перших випробувань зрозуміла, що далі буде ще важче. Проте, ми все здолаємо. Будемо вчитися, щоб потім навчати своїх

підлеглих. А вже вони будуть навчати інших. На нас, майбутніх офіцерів, можна розраховувати! Як на дівчат, так і на хлопців. Усі разом рухаємось вперед, – запевнила дівчина.

До речі, Лілія вирішила стати командиром механізованого підрозділу ще за три роки до закінчення школи. Розпитувала знайомих курсантів і офіцерів Академії про навчання і службу. Чому обрала саме цю професію? Бо прагнула перемагати, долати перешкоди, ніколи не зупинятися на досягнутому. У майбутньому бачить себе гідною, достойною офіцеркою.

Прагнула перемагати, долати перешкоди, ніколи не зупинятися на досягнутому

«ЗОЛОТА» МОЛОДЬ НАШОГО ВІЙСЬКА

Однією із молодих офіцerek, які нещодавно поповнили лави Дніпровської зенітної ракетної бригади Повітряного командування «Схід» Повітряних Сил Збройних Сил України – золота медалістка лейтенантка Марія Ткаченко. Попри те, що офіцерка закінчила Національну академію сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного у Львові, здобутий фах дозволяє Марії служити у будь-якому виді Збройних Сил чи родів військ. Вона – начальник клубу.

– З мого випуску нашої, здавалось би, цілком «сухопутної» академії, семеро стояли у строю у синього кольору одностroях, – розповідає дівчина. – З факультету до Повітряних Сил потрапило служити п'ятеро, причому четверо – з моєї групи. На думку моїх одногрупників, Повітряні Сили – це елітні війська, тому звістку про розподіл ми зустріли із гордістю та ентузіазмом.

Родом Марія з Миколаївщини. Коли сусідня держава-агресор анексувала Крим і розпочала «гібридну» війну на Донбасі, вона вчилася в 11-у класі. Та, як і усі українці, коли у їх загальний дім прийшла біда, Марія болісно сприйняла події лиховісного 2014-го року.

Разом з іншими мешканцями невеликого південного міста

Новий Буг доєдналася до волонтерського руху.

– Спочатку допомагала збирати й фасувати продукти та медикаменти, – ділиться нині спогадами офіцерка. – Згодом на передову передавали бронезилети, плели маскувальні сітки. І так – до закінчення школи, після чого я остаточно зробила свій життєвий вибір, вирішивши вступати до львівської академії.

– Якщо відверто, я, як багато дівчат, свого часу мріяла стати акторкою чи журналісткою, – усміхається лейтенантка Ткаченко. – Навіть виступала у місцевому театрі. Все змінили події 2014-го року. Якось моя мама поцікавилася, чи не бажаю я поступати у військовий виш та стати офіцером? Я спочатку не зрозуміла про що йдеться, бо про військовий фах ніколи й гадки не мала. Власне про львівську академію сухопутних військ мені розповів брат, який свого часу закінчив її.

Роки навчання пролетіли непомітно. Випуск в умовах карантину, розподіл. Коли після закінчення академії дівчина їхала за розподілом до Дніпра, то хвилювалася. Адже це – перша її офіцерська посада, нові люди, нові умови... Втім, на місці все виявилося не таким вже страшним. Ще перебуваючи у відпустці, з нею

зв'язався заступник командира частини з морально-психологічного забезпечення підполковник Сергій Палун, аби допомогти із пошуком житла.

– Я була здивована такою турботою та ставленням, – зізнається Марія. – Вже пізніше, після прибуття до місця служби, я пересвідчилася у його професіоналізмі, умінні працювати з людьми і зрозуміла, що у мене є добрий приклад для наслідування. А ще була вражена відкритістю та щирістю всіх офіцерів. Командир полковник Віталій Вікторович Палагута та його заступники дали зрозуміти, що я стала членом цієї великої родини, і, як молода лейтенантка, завжди можу звернутися по допомогу.

Вже за перші місяці офіцерської служби Марія Ткаченко зробила кілька висновків. По-перше, все, чого її навчали в Академії, стає у пригоді; одночасно постійно вчиться і переймає досвід у більш досвідчених старших офіцерів. І, по-друге, завдяки добре організованій службі та приязній атмосфері у такому військовому колективі хочеться служити, робити корисне для війська у такий непростий для країни час.

Олексій ТРИГУБ

Я ЛИШЕ ВИКОНУЮ СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК!

Про Героя України, Народного Героя України, лицаря ордена «Богдана Хмельницького» капітана Василя Божка ходять легенди. І не безпідставно. Це він у районі Дебальцевого, стримуючи ворога, знищив за один бій ... ТРИ(!) російські танки. Нині офіцер на псевдо «Кулак» – заступник командира батальйону. А у буденному житті – надзвичайно скромна та сором'язлива людина.

...У двадцятих числах січня, під час маршу до населеного пункту Щастя, два взводи, у тому числі і Василя, 92-ї окремої механізованої бригади, несподівано скерували спочатку до Дебальцевого, а невдовзі на позиції поблизу Санжарівки.

– Ми зайшли на позицію безпосередньо між мінометним вогнем та обстрілом із «Градів», які повторювалися щогодини. Мій Т-64 зайняв підготовлене заздалегідь укриття, а хлопці розташувалися у бліндажах, тоді ще доволі слабеньких і необжитих, бо впорядковувати їх не було часу і можливості через постійні обстріли, – пригадує Василь Божок.

Наступного дня офіцер прийняв свій перший бій. Обстріли наших позицій почалися о пів на шосту ранку. Ближче до обіду у небі з'явився ворожий безпілотник, відтак вогонь став потужнішим й прицільнішим. А невдовзі у наступ пішли танки противника...

– Ліворуч від позиції нашого екіпажу, за лісосмугою, я помітив ворожу техніку. Відкрив вогонь і знищив три автомобілі. Згодом за посадкою з'явилися характерні обриси танкового «фартуха». Російський Т-72 рухався у цій же колоні. Я віддав навідникові команду на постріл. Женя Пилишенко не схибив: у ворожого танка зірвало башту, – продовжує спогади офіцер.

У запалі бою хлопці хоч і помічали спалахи на позиції противника, але не усвідомлювали, що влучали і в інші ворожі цілі. Раптом дещо «забуксував» зарядний механізм. Пилишенко відчинив люк і повідомив, що танк палає. Однак, танкісти продовжували вести бій, допоки не використали майже увесь боекомплект. Після того, як зарядний механізм заклинило остаточно, екіпаж таки полишив танк та почав гасити бронемашину.

На допомогу вчасно підоспіли піхотинці: завдяки їхнім вмільм діям, танк вдалося зберегти!

Після бою вони розповіли, що коли побачили палаючий танк, почали хреститися. Дещо з полегшенням зітхнули, коли пересвідчилися, що український екіпаж раз за разом стріляє по ворогу. Свою обгорілу бойову машину танкісти відправили на ремонт до базового табору, натомість отримали інший Т-64.

– У перших числах лютого наша танкова рота була придана для вогневої підтримки підрозділів 128-ї окремої гірсько-піхотної бригади, яка тримала оборону на Дебальцівському плацдармі. В одному із боїв мій екіпаж зазнав контузії, і хлопців відправили на лікування. Я сформував новий екіпаж: навідником-оператором став молодший сержант Віталій Лиско, а механіком-водієм – старший солдат Артур Шахмандаров. Невдовзі надійшов наказ про відбуття до селища Луганське і охорону ділянки на трасі Артемівськ – Дебальцеве, – розповідає Василь Божок.

Уранці 12 лютого комвзводу отримав завдання вийти до селища Логвинове і зайняти оборону, адже у цьому районі вже перебував ворог. Дорогою танкісти зустріли підрозділи 79-ї окремої аеромобільної та 30-ї механізованої бригад, які згодом власне і штурмували захоплений бойовиками населений пункт. Екіпаж Божка влучним вогнем з усього озброєння та вдало маневруючи, вибивав противника із займаних позицій, а воїни-десантники разом із піхотою зачищали визволені укріплення. Тоді російські найманці зазнали чималих втрат.

ДІЯВ ЗА СХЕМОЮ: ВІЇХАВ, ВИСТРЕЛИВ, СХОВАВСЯ

Та щойно закінчився бій, лейтенант Василь Божок отримав новий наказ: вийти за населений пункт, замаскуватися близько траси та заблокувати просування ворожої бронетехніки.

– Спочатку ми затаїлися в улоговинці, де стояли дві наші підбиті БМП. Але командир батальйону десанників попросив зайняти позицію у лісосмузі, що за 300–400 метрів від неї. Він повідомив також, що з боку Вуглегірська висувуються російські танки. «Шосте відчуття» підказало,

що бій буде важким, тому й вирішив помінятися місцями з навідником-оператором...

... Щойно танк виїхав з ґрунтової дороги на трасу, Василь помітив три російські Т-72. Зізнається, що було таке враження, наче сам Бог береже їх! Якби висунулися хвилиною раніше, зустрілися б із панцерниками противника чоло в чоло. За мить, спіймавши ворожий танк у приціл, лейтенант здійснив перший постріл. Від вибуху у ворога здетонував боекомплект та відірвало башту.

Далі – главно відходячи назад, екіпаж продовжував вести вогонь. Серед диму росіяни не бачили, звідкіля стріляють, а тому зосередили вогонь на раніше підбитому танку, який стояв на протилежному боці траси. Це дало змогу бойовій машині Божка сховатися за двома підбитими БМП.

А далі офіцер діяв за схемою: виїхав, вистрелив, сховався. Згодом запалав ще один ворожий Т-72. А третій, вочевидь, запанікував, адже переїжджаючи через місток вузької річки, повернувся до українського екіпажу кормою та отримав постріл по двигуну. Ворожа бойова машина вмить спалахнула, втратила керування і звалилася у воду.

Щойно танк виїхав з ґрунтової дороги на трасу, Василь помітив три російські Т-72. Зізнається, що було таке враження, наче сам Бог береже їх!

Того дня Герой України, сміливий і мужній танкіст Василь Божок хвилювався чи не найбільше у своєму житті. Менш ніж за пів року після знайомства з коханою, він запропонував їй своє любляче серце та надійне чоловіче плече

В офіційному описі бою Василя Божка сказано, що героїчний бій зупинив натиск противника і змусив незаконні збройні формування припинити вогонь та відійти на безпечну відстань. Це дало змогу нашим підрозділам перегрупуватися і під прикриттям вогню екіпажу танка забезпечити відхід батальйону 79-ї окремої десантно-штурмової бригади, очолюваної командиром батальйону з позивним «Майк». Завдяки сміливим та рішучим діям лейтенанта Божка батальйон вийшов із бою без втрат! А залишив екіпаж поле бою, коли відстріляв майже увесь боєкомплект.

З Василем мені пощастило познайомитися під Верхньоторецьким. Тоді бойовики РФ обстріляли мінами мирних мешканців, а Василева бригада, яка тоді тримала оборону позицій неподалік, власне допомагала селянам ліквідувати наслідки обстрілу. Військовики гасили пожежу, лагодили пробиті оскол-

ками дахи, збирали уламки мін та перевіряли нерозірвані снаряди.

Раптом хтось проговорився, що серед них – Герой України. Пам'ятаю, як Василь одразу знітився... «Вихвалитися, або почувати себе у центрі подій – не моє. Я просто виконую свій обов'язок, як і всі захисники країни», – сказав тоді у бесіді зі мною Василь.

Брати на себе відповідальність офіцер вміє бодай чи не з третього класу. У дев'ять років йому довелося стати найстаршим у сім'ї та допомагати матері, Галині Василівні, по господарству та у вихованні двох молодших братиків та сестрички. Зрозуміло, що на бешкетування часу не вистачало. Не по роках дорослий та серйозний хлопець на шкільному випуску замість мрій про «космонавтів» чи «президентів», у традиційній записці написав: «Мрію стати гідним громадянином своєї країни!».

«САМЕ ТЕХНІКА НАЙБІЛЬШЕ ЦІКАВИЛА МЕНЕ З ДИТИНСТВА»

– За порадою хрещеного батька я вступив до Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного на факультет бойового застосування військ за спеціальністю «Управління діями підрозділів танкових військ». Спеціальність обрав одразу. Саме техніка найбільше цікавила мене з дитинства. Досі пам'ятаю, як разом з дідусем майстрували із заліза різні предмети, – розповідає Василь Божок.

Різдвяну зірку, яку Василь зробив ще у школі, досі згадує все село, як справжнє святкове диво – велика, гарна, вона світилася різноманітними вогнями.

Після навчання в Академії він продовжив службу у 92-й окремій механізованій бригаді. Повернувшись з чергового довготривалого відрядження на Донбас, герой-танкіст одружився з дівчиною, яка майже рік чекала коханого з війни. Заради нього вона покинула рідний Харків, улюблену та перспективну роботу, переїхала у військове містечко...

Новину про одруження Василь розмістив на своїй сторінці у соцме-

режі напередодні Дня танкіста. Я привітала Героя з визначною подією у його житті та дізналася, що весілля відбулося ще у червні. Лише тепер, перебуваючи на «Курсах лідерства» у столиці, він наважився таки розповісти про це.

ЗРОБИВ ПРОПОЗИЦІЮ ОДРУЖИТИСЯ ЗА ОДНІЄЇ УМОВИ: ПОЧЕКАТИ НА НЬОГО... РІК

...Того дня Герой України, сміливий і мужній танкіст Василь Божок хвилювався чи не найбільше у своєму житті. Менш ніж за пів року після знайомства з коханою, він запропонував їй своє любляче серце та надійне чоловіче плече. Але за однієї «маленької» умови: вона чекатиме на нього... близько року.

– Я приніс їй велику коробку з гелієвими кульками, куди поклав каблучку. Кохана була вражена кульками і раділа, мов дитина, такому сюрпризу. А коли заглянула усередину, просто залякла. Хвилину дивилася на мене, нічого не промовляючи... А у мене, допоки чекав відповіді – дух перехопило... Видихнув, коли почув довгоочікуване: «Так!».

За кілька тижнів Василь вирушив у чергове відрядження на Схід, а красуня Таїсір залишилася чекати на нього вдома. Довгі місяці хвилювань, телефонних розмов, смс, фотографій замість теплих і рідних обіймів. Вони витримали все, дочекались один одного і нарешті поєднались у шлюбі.

– Таїсір спокійно усвідомлює, що її чоловік – Герой України, так само як і я, що моя дружина – неземна

красуня, – зізнається офіцер. – А знаєте, що відчуває чоловік, на дружину якого постійно всі обертаються?

– Тільки не кажіть, що ревнує, – відповідаю я.

– Ні, пишається. Адже обрала саме мене!

Так само і Таїсір пишається ним – своїм Героєм. А на запитання, як же познайомився з такою красунею, відповідає: «Все досить банально: на спільній вечірці у друзів».

Це був вечір перед Різдом. Василь приїхав до друзів у Харків, Таїсір зайшла у гості до знайомих.

– Темні очі східної красуні одразу полонили моє серце. Я в них заглянув і пропав... Вони мені потім не давали заснути усю ніч. До ранку картав себе, що не взяв її номер телефону. Тож, як тільки зійшло сонце, вирішив: хай там що, знову зустрінуся з нею, – каже Василь.

Із зустріччю допомогли друзі. Знову запросили обох на гостину. Після того герой-танкіст цю дівчину від себе вже не відпускав. За кілька місяців після знайомства освідчився їй у коханні і ні на хвилину не сумнівався, що вона дочекається його з війни.

Після невеликого, навіть як каже капітан Божок, доволі скромного і не велелюдного весілля, дружина переїхала до нього у Чугуїв. Нині, поки коханий навчається у столиці, вона чекає на нього у гарнізоні.

– Знаю, сумує. Але їй допомагає те, що вона займається покращенням нашого побуту. Щодня телефонуємо один одному, радимося з приводу найменших дрібниць – від кольору гардин до книжкової полицки. Самі розумієте, який «затишок» був у холостяка... А ще Таїсір виховує доньку. А у вихідні, коли мені вдається вибратися додому, кохана вражає мене смачними стравами, – розповідає Василь.

Своїх дівчат – кохану дружину та її доньку, яка для Василя стала рідною, – просто обожноє. Показує світлини та розповідає про плани поїхати на море. «Моя сім'я – мій тил. Надійна підтримка та рушійна сила. Де б я не був, саме вони надають мені сили та наснаги. Саме вони – ті, заради кого я воюю і заради кого стоятиму до самої перемоги!», – запевняє Василь..

Ольга МОСЬОНДЗ

СНІДАНОК, ОБІД І ВЕЧЕРЯ... ЧІТКО ЗА РОЗПОРЯДКОМ!

Чимало регіонів України у лютому було засипано снігом. На Львівщині проїзд багатьма автошляхами ускладнився. Вїзд вантажного автотранспорту до міста був заборонений. Відтак, постачання у магазини певних груп продовольчих товарів відбувалось із затримкою. Органи статистики фіксували зростання цін на окремі продукти харчування: хліб, яйця, олію, тощо.

Тож як погодні екстремальні умови та ситуативні цінові коливання впливали на щоденне харчування військовослужбовців? Це з'ясовував наш кореспондент безпосередньо в ідальні Національної академії сухопутних військ.

– Це вже не перший стрес-тест для нашої системи харчування, – розповів речник Академії підполковник Антон Миронович. – Торік, у березні, карантинні заходи для запобігання розповсюдження коронавірусної хвороби призвели до ажіотажного попиту на певні групи продовольчих товарів, і відповідно стрімке зростання цін на них. Також карантин спричинив розірвання певних ланцюгів постачання продуктів харчування. Це було серйозне випробування для нашої продовольчої служби. Однак, навіть у тих непростих умовах, раціон харчування курсантів залишався різноманітним і поживним. Лютнева екстремальна ситуація в регіоні була не така складна, тож наші фахівці продслужби упевнено пройшли цей період. В Академії використовують систему продовольчого забезпечення із застосуванням каталогу продуктів.

Її принцип полягає у тому, що харчування здійснюють не за нормами забезпечення, а за каталогом, що містить близько чотирьохсот найменувань. Список можливих для закупівлі продуктів дуже широкий. Тут є чимало видів риби, наприклад, хек, оселедець, минтай, багато сортів м'яса, різноманітні соки, заморожені й свіжі овочі, зелень, зокрема, спаржа, рукола, листя салату. На основі продуктів із каталогу в продовольчій службі формують меню страв так, аби забезпечити норму в три з половиною тис. калорій за добу і при цьому витратити на харчування не більше за встановлену суму.

– На добовий раціон продуктів для військовослужбовця Академія витрачає вісімдесят одну гривню. На харчування за каталогом наша ідальня перейшла однією з перших у ЗС України. Тоді, у 2015 році, впровадження нового методу забезпечення харчування відбувалось у межах експерименту, пілотного проекту, – зазначив Антон Миронович. – Відтоді ця система працює безперебійно.

У 2015 році ідальня Академії кардинально переобладнана найсучаснішою технікою. Кухня практично нічим не відрізняється від кухонь провідних світових і українських мереж закладів харчування. Тут встановлено пароконвектомати, які можна програмувати на виготовлення смачних страв, котли, формувальні машини й багато іншого обладнання. Кухонні машини можуть виготовляти практично все, – почи-

наючи від вареників і пельменів, -закінчуючи вишуканими кондитерськими виробами та смачними десертами. Завдяки цьому можна утримувати відносно невеликий штат кухарів.

Щодня їдальню Академії відвідує до двох з половиною тисяч курсантів. Це один відсоток від усієї чисельності Збройних Сил України. Тобто, кожний сотий військовик нашої армії куштував страви кухарів Академії.

– Тричі на день пропонуємо різні страви на вибір. Ось сьогодні на обід є два різні гарніри, дві м'ясні страви. Із фруктів – банани, – розповідає завідувач виробництвом їдальні Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного Лідія Прут. – У нас є багато сезонних страв. Наприклад, влітку це полуниця, кавун, персики, сливи. Взимку – апельсини, мандарини. У неділю готуємо солодкі каші з курагою й родзинками. Курсантам усе до смаку. Задоволені й кухарі, тож працюють усі з використанням обладнання, яке дозволяє готувати смачні та корисні страви.

До прикладу, на сніданок в їдальні пропонують котлету зі свинини й яловичини, м'ясо тушковане порційне у соусі, картопляне пюре, вареники, соус, десерт сирковий, масло, чай з лимоном, каву, хліб. На обід – суп гороховий, борщ червоний зі сметаною, м'ясо запечене з цибулею, куряче стегно запечене, рис відварний, картопля відварна, соус, салат з буряка з майонезом, салат з капусти, огірків та перцю, банани, чай, хліб, гірчиця, майонез, спеції. На вечерю – риба запечена, сардельки відварні, гречка, макарони, соус, салат із капусти й помідорів, салат із капусти, масло, чай з лимоном, хліб.

А що кажуть курсанти, оцінюючи харчування в їдальні? Багато хто зазначає, що вдома не так часто їв упродовж тижня стільки різноманітних страв!

Владислав НАЗАРКЕВИЧ

ПЕРЕМОГУ СВАТКУВАЛА ГАЛИЧАНКА

– Військовий кухар – це не лише людина, яка готує їжу. Це також і воїн, який у потрібний момент повинен змінити фартух на бронезилет, автомат та шолом і дати вогневу відсіч ворогу, – зазначив головний суддя турніру полковник Андрій Ованесян. – А тому, окрім кухарського хисту, оцінювалися такі навички як, зокрема, надання першої медичної допомоги, виконання вправи зі стрілецької зброї, подолання смуги перешкод. Переможницею конкурсу стала старша солдатка Зоряна Лаврів .... Ця чарівна дівчина щодня разом з колегами готує сніданок, обід та вечерю для двох з половиною тисяч воїнів. Адже саме стільки людей одночасно перебувають на базі Навчального центру.

– У фіналі мені, можна сказати, поталанило, – розповідає Зоряна. – Адже одним із завдань було приготування моєї улюбленої страви – бограча.

До речі, усе меню фінальної «битви» кухарів у погонах до останнього тримали у таємниці. Ніхто навіть не здогадувався, що саме мають готувати

із запропонованих продуктів. Та все ж фортуна усміхнулася галичанці.

– Мені дуже подобається моя професія кухаря, – каже дівчина. – Після навчання уже три роки займаюсь улюбленою справою у військовому колективі.

За цей час Зоряна набула чималого досвіду, майстерності у кухарській царині, а також створила власні рецепти й пізнала кулінарні таємниці завдяки сучасному обладнанню, встановленому на її кухні. Адже щодня приготувати півтора десятка різноманітних і смачних страв на таку кількість людей – справа нелегка.

– Дуже радію, коли бачу, як наші хлопці з апетитом смакують приготовані страви, – каже вона. – Адже більшу частину занять вони проводять у полі, на свіжому повітрі, тож мають добре харчуватись.

Невдовзі визнана майстриня братиме участь у змаганнях військових кухарів на першість Збройних Сил України. Побажаємо Зоряні натхнення та вагомих здобутків.

Олена ШУМИК

У 184-му навчальному центрі військові кухарі кинули професійний виклик своїм колегам з модерних львівських ресторацій. І вони не забарилися з відповіддю та прибули на полігон, аби з'ясувати: хто на кухні є фахівцем № 1.

«БАТЛ НА ПАТЕЛЬНЯХ»

– На базі нашого навчального підрозділу вже відбувалися першості серед військових кухарів Сухопутних військ, а згодом і всіх Збройних Сил, – розповідає заступник командира батальйону з матеріально-технічного забезпечення майор Роман Заблоцький. – Тому, аби не збавляти темпів у підготовці наших фахівців для війська, а ще й додати у цей процес елемент здорового суперництва, ми вирішили запросити до участі у змаганні шеф-кухарів з відомих львівських ресторацій. Написали офіційні запрошення на ім'я власників – і ті погодились.

До «батлу на пательнях» зголосилися дві цивільні ресторації. Кожна з мереж відрядила шеф-кухаря та його двох «підмайстрів». Отже, маючи за плечима досвід організації кухарських «чемпіонатів», військові вирішили не змінювати програму, а лише урізноманітнити її. У команді – три учасники: власне, «шеф» і два його помічники. За умовами конкурсу претендентам потрібно було приготувати першу страву,

другу, салат тощо. Окрім цього, у параметрах оцінювання – подача страви, її зовнішній вигляд, смакові характеристики і, власне, швидкість, з якою команда упорється із завданням.

Відповідно до меню-розкладки продуктів завдання усім трьом командам випало нелегке. Гостра зупа-бограч була першою стравою, а другою – м'ясні лангетти (це щось схоже на відбивні) з гарніром із гречаної каші. Щодо салату – перевагу надали олів'є. Слід було також зварити узвар із сушених фруктів.

На виконання завдання відводили дві години. А готували всі страви з використанням польових кухонь КП-50. Оцінювало вправність конкурсантів журі, до складу якого увійшли офіцери навчального підрозділу логістики, а також представники ресторанного бізнесу. Крім того, остаточну крапку в питанні, хто саме переміг, повинні були поставити солдатистроковики, для яких і готували обід за меню-розкладкою.

Голосувало компетентне журі за допомогою кольорових жетонів

із написами «відмінно», «дуже добре», «добре» і... «добре, але могло б бути і краще». У кожного судді був комплект жетонів з такими написами, які вони опускали у спеціальну скриньку для голосування; а саме алюмінієві кювети для польових кухонь з нанесеними на них логотипами й символікою закладів харчування та армійського підрозділу забезпечення.

За дивним збігом обставин, окрім оцінювання кухарських навичок, це було ще й, так би мовити, гендерне змагання. Цивільні ресторації виставили команди, укомплектовані чоловіками. А от кулінарну честь війська захищали старші солдатки Наталія Коваль, Мирослава Баглай та Любов Чернописька.

Старша зміни старша солдатка Наталія Коваль розповіла, що у війську кухарем служить вже близько чотирьох років. Профільну освіту здобувала в коледжі харчової промисловості. Але спеціальну армійську підготовку для роботи у військових їдальнях проходила тут, на Львівщині. Повний курс навчання тривав чотири місяці. З того часу працює у їдальні однієї з військових частин полігона.

– За день зазвичай готуємо десь на три тисячі осіб. Тож нагодувати обідом сорок осіб – це така собі приємна розминка, – жартує жінка. – Тож, ми із дівчатами були налаштовані на перемогу. Знання є, вміння не бракує. А позмагатися з цивільними колегами навіть цікаво!

У наметі, де готували їжу військовослужбовиці, відбувався такий собі «гастрономічний театр». Жінки вправно метушилися між столами, начебто і неквапливо, але кожен їхній рух був виважений і незайвим: там нарізали, там доливали окропу, там

підсолювали й додавали спецій...

У наметах з цивільними кухарями діялось дещо інакше: хлопці працювали, як кажуть, «на куражі». Але відчувалось, що умови для них були не особливо комфортні, адже звикли до світлих і просторих кухонь великих ресторанних мереж. Кажали, що у польових умовах їм бракувало світла у наметах, а польові «капешки» димили... І з інгредієнтами виникали проблеми: у ресторані це не робота для «шефа», все завчасно нарізають, змішують і розкладають помічники. А тут доводилося крутитись, наче білка у колесі.

– Я не маю досвіду військової служби, – пояснює 26-річний Андрій Шубін, шеф-кухар однієї з ресторанних мереж. – Але готувати в умовах поля доводилось. Під час навчання в училищі нас знайомили із принципами роботи такої техніки, а також із особливостями технологій приготування їжі з використанням польової техніки. Втім, тут важливі і знання, а головне – досвід. Буду намагатися застосувати свої навички у польових умовах. Бо я працюю шеф-кухарем вже не перший рік, і руку, як кажуть, набив.

Слід додати, що цивільні шеф-кухари відзначали належну якість продуктів, які вони отримали з військового продовольчого складу.

Дві години «батлу» спливали блискавично. І першими на суддівський стіл сервіровану наїдками тацю принесли... військові кухарі. Цивільні конкурсанти поступилися їм ліченими хвилинами. Ну, а далі було слово за безкомпромісним та відповідальним журі: кожна страва була оцінена за смаком, консистенцією, технологією приготування тощо. Тож кольорові жетони швидко наповнювали скриньки для голосування.

Не менш видовищним та відповідальним був етап, коли строковики прийшли у їдальню. Щоправда, судді їм трошки спростили завдання: разом з порцією вони отримували жетон з написом

«+1 бал», який враховували під час голосування.

Невдовзі підрахунок голосів остаточно визначив переможцем команду військових кухарів. Коментуючи рішення суддівської колегії, запрошений у якості незалежного експерта колишній офіцер-тиловик підполковник запасу Олег Поляруш наголосив, що всі команди показали себе професійними і вправними. Але військові кухарі все ж випередили своїх цивільних колег за деякими показниками. Зокрема, щодо технології приготування, а також подачі страв та сервірування столу.

Переможниці отримали цінні подарунки – кожній достався кухарський «шеф»-ніж. Бо це, як відомо, – головний інструмент старшого на кухні. Члени команд, отримали на згадку військові шапки, шарфи-бафи та рукавиці.

Ідея такого кулінарного «батлу» припала до душі всім. Військові та цивільні організатори домовились, що такі змагання відбуватимуться й надалі. А число учасників обов'язково збільшиться. Бо змагатися з найкращими – це можливість особисто удосконалювати свій професійний рівень!

Тарас ГРЕНЬ

5

ЦІКАВИХ
ФАКТІВ ПРО
УКРАЇНСЬКИЙ
СИМВОЛ

19 лютого 1992 року Верховна Рада України затвердила тризуб, як Малий Герб України, вважаючи його головним елементом великого Державного Герба України. Відкритий конкурс щодо створення проекту Державного Герба України, відповідно до Постанови Верховної Ради України, був оголошений 24 червня 1991 року (тобто ще за існування СРСР).

Під егідою Комісії з питань культури і духовного відродження Верховної Ради було створено робочу групу-журі з народних обранців, істориків, мистецтвознавців, музейників. 4 жовтня 1991 року експертна група підбила підсумки конкурсу. Для участі в ньому надійшло понад 200 робіт (усі вони тепер зберігаються в Центральному державному архіві органів центральної влади та управління). Важливо, що 192 із них містили зображення тризуба у різних контекстах.

Переміг у конкурсі проект історика-геральдиста Андрія Гречила та художника Івана Турецького. На думку Гречила, тризуб у графічній традиції періоду правління Великого князя Володимира був ухвалений не випадково, оскільки «саме за князя Володимира всі етнічні українські землі були об'єднані в одну державу».

У 1918 році тризуб також було обрано гербом УНР, як символ соборності українських земель. Ідея такого гербу – поновлення традиції державності.

Що символізує тризуб? Для українців в усьому світі він – нерозривний зв'язок із Вітчизною. У різні періоди історії наш тризуб був і є символом боротьби за незалежність.

У давні часи він використовувався, як своєрідний оберіг. Зображення

тризуба археологи зустрічали у багатьох пам'ятках культури, датованих з I століття нашої ери. Символ відомий серед народів Сходу і Середземномор'я з найдавніших часів, в українських землях з II століття.

Радянська тоталітарна система таврувала тризуб, як «націоналістичний знак», та жорстоко карала тих, хто його використовував. У сприйнятті кремлівських катів із тих часів мало що змінилося – їхньому двоголовому орлу досі ніщо не пече так, як вістря нашого тризуба!

Існує близько трьох десятків теорій походження і значення тризуба (сокіл, якір, символ триєдності світу). Відомий дослідник В. Січинський навів у своїй книзі перелік трактувань тризуба, що існували у середині ХХ сторіччя.

За часів Київської Русі тризуб був родовим знаком Рюриковичів. Його зображення археологи знаходять на монетах, печатках, посуді, цеглі, настінних розписах. За матеріалами енциклопедії: посли київського князя Ігоря (912-945 рр.) під час укладання договорів із візантійцями мали свої печатки із тризубом. Київський князь Володимир Святославович (980-1015 рр.) карбував тризуб на монетах, де з одного боку зображувався портрет володаря, а з іншого – тризуб.

Міжнародний центр миротворчості та безпеки: комплекс «Бій у населеному пункті»

НА ПРАГОМІ АРСЕНІ
ТУДЕ ОБОРОННЕГО ПІДПРИЄМСТВА
ВІСЬМИНАСІ ВІСЬМИНАСІ
ВІСЬМИНАСІ ВІСЬМИНАСІ
ВІСЬМИНАСІ ВІСЬМИНАСІ
ВІСЬМИНАСІ ВІСЬМИНАСІ